

R O Z S U D O K
V M E N E S L O V E N S K E J R E P U B L I K Y

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Vladimíra Maguru a členov senátu JUDr. Ladislava Górásza a JUDr. Sone Mesiarkinovej, v právnej veci žalobcu **Ing. P. K.**, bývajúceho v B., proti žalovanému **Ú. P. N.**, B., zastúpenému JUDr. J. K., advokátom v B., **o ochranu osobnosti**, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp.zn. 15 C 106/2005, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 20. novembra 2007, sp.zn. 5 Co 144/2006, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalovaného **z a m i e t a** .

Žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava II rozsudkom z 18. januára 2006, č.k. 15 C 106/2005 – 53 zamietol návrh, ktorým sa žalobca domáhal určenia, že je neoprávnene evidovaný v materiáloch bývalej Š. B. (ďalej len Š.) ako dôverník a tiež aby súd zakázal žalovanému uverejňovať bez jeho súhlasu o tomto údaje, vyplývajúce zo zoznamu personálnych spisov príslušníkov bezpečnostných zložiek. Žalovanému nepriznal náhradu trov konania. Mal preukázané, že dňa 18. marca 2005 žalovaný na svojej internetovej stránke zverejnil prepis evidenčných záznamov – registračných protokolov zo zväzkov K. Z. - Správy Š. B. s údajmi o dátume zavedenia zväzku, registračnom čísle, druhu zväzku, osobe, ku ktorej je zväzok evidovaný, kde na str. 54 sú tieto údaje uvedené o žalobcovi, pričom k registračnému číslu je

u žalobcu uvedené „D“ (dôverník). Na tejto internetovej stránke je uvedené, že spolupracovník Š. je rezident (R), agent (A, TS) informátor (I), držiteľ prepožičaného bytu (PB) a držiteľ konšpiračného bytu). Žalobca, tvrdiac, že s Š. nikdy vedome nespoločnicoval, považoval zverejnenie archívneho zväzku reg.č. X. bez jeho súhlasu za neoprávnený zásah do jeho práv na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním a iným zneužívaním údajov o jeho osobe, keď žalovaný mal porušiť zákonnú povinnosť vyplývajúcu z § 13 ods. 5 zák.č. 395/2002 Z.z. o archívoch a registratúrach. Evidenciu v registroch Š. považoval za neoprávnenú s možnosťou bezprostredného ohrozenia práv vyplývajúcich z § 11 Občianskeho zákonníka. Súd prvého stupňa (vzhľadom na žalobcom zvolený petit žaloby) v prvom rade skúmal, či žalovaný je tým subjektom, ktorý žalobcu v materiáloch bývalej Š. zaevidoval, teda či je pôvodcom zásahu do osobnosti žalobcu. Pri tomto skúmaní dospel súd prvého stupňa k negatívnemu záveru, teda že žalovaný nebol a ani nie je pôvodcom takéhoto zásahu. Žalobcu zaevidovala v materiáloch XII. Správa Z. B., ktorej žalovaný nie je právnym nástupcom. Súd prvého stupňa konštatoval, že žalovaný nie je na tomto základe v spore vecne pasívne legitimovaným subjektom v časti žaloby o určenie, že žalobca je neoprávnené evidovaný v materiáloch bývalej Š. ako dôverník. Aj v prípade, že by bol žalovaný vecne pasívne legitimovaným v spore o evidovanie žalobcu v materiáloch bývalej Š., neznamenal to podľa súdu prvého stupňa ešte samo osebe neoprávnený zásah do ochrany osobnosti. Bolo nesporné, že žalobca nebol v týchto materiáloch osobou evidovanou ako spolupracovník tejto bezpečnostnej zložky, keď spolupracovníkmi boli len osoby taxatívne vymenované v § 2 písm. i/ zák.č. 553/2002 Z.z. (rezident, agent, informátor, držiteľ prepožičaného či konšpiračného bytu). Žalobca bol v materiáloch bývalej Š. evidovaný v kategórii „dôverník“. Vzhľadom k obsahu tejto formy spojenia Š. B. s ľuďmi bol žalobca evidovaný oprávnené. Dôverník nemohol, ani nenahrádzal tajných spolupracovníkov, nemohol ani dostávať úlohy ako tajný spolupracovník, o dôverníkoch bol len vedený zoznam u náčelníka Š.. Zo zväzku bývalej Š. vedeného na žalobcu bolo nesporné, že žalobca vedome ani nevedome s Š. nespoločnicoval, ale ako „dôverník“ bol zaevidovaný oprávnené, keďže u žalobcu išlo o osobu, u ktorej mal príslušný orgán Š. zámer zistiť, či vzhľadom k vtedajšiemu pracovnému zaradeniu žalobcu (pracovník podniku zahraničného obchodu), mal alebo nemal možnosti získavať pre Š. poznatky. O neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby, podľa záveru súdu prvého stupňa, nejde tam, kde je tento zásah dovolený zákonom, resp. kde iný subjekt plnil právnu povinnosť, ktorú mu uložil zákon (tzv. zákonná licencia). Vo všetkých prípadoch tzv. zákonných licencií je ich prípustnosť odôvodnená v situácii, keď nad individuálnymi záujmami jednotlivých fyzických osôb, do ktorých osobnosti je zasahované, prevláda

závažnejší, významnejší a funkčne vyšší verejný záujem a ten sa stal v stanovených prípadoch natoľko vyhranený, že ho bolo možné zovšeobecniť v príslušných ustanoveniach zákona. Ak teda žalovaný splnil právnu povinnosť uloženú mu v § 19 zák.č. 553/2002 Z.z. a zverejnil elektronickou formou prepis evidenčného záznamu zo zväzku Š. o osobe žalobcu v kategórii dôverník (D), nešlo o neoprávnený zásah do osobnosti žalobcu, ale žalovaný plnil právnu povinnosť uloženú mu zákonom. Pokiaľ tak žalovaný urobil spôsobom, ktorý mu ukladá špeciálny zákon, neporušil ustanovenie zákona upravujúce prístup k osobným údajom v archívnych dokumentoch (zákon č. 395/2002 Z.z.) ako zákona všeobecného k špeciálnemu zákonu č. 553/2002 Z.z. O trovách konania súd rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalobcu rozsudkom z 20. novembra 2007 sp.zn. 5 Co 144/2006, zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalovanému zakázal bez súhlasu žalobcu akýmkoľvek spôsobom, t.j. v tlačovej alebo zvukovej podobe alebo prostredníctvom internetu na webových stránkach uverejňovať údaje o žalobcovi vyplývajúce zo zoznamu personálnych spisov príslušníkov bezpečnostných zložiek (zväzok reg.č. X.) vrátane mena, priezviska a krycieho mena, dátumu narodenia, adresy žalobcu, uvedenia dátumu jeho zaradenia do bezpečnostnej zložky, služobnej funkcie a dátumu ukončenia tohto zaradenia. Vo zvyšku rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Na rozdiel od názoru, ktorý zaujal súd prvého stupňa, odvolací súd mal za to, že právnym prostriedkom ochrany základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do dôstojnosti, osobnej cti, či dobrej povesti sú prostriedky všeobecnej a zvláštnej ochrany v občianskoprávnom konaní vo veciach ochrany osobnosti pred všeobecnými súdmi. Výpočet chránených osobnostných práv, uvedený v § 11 Občianskeho zákonníka nie je vyčerpávajúci, Občiansky zákonník chráni aj iné zložky a prejavy späté s osobnosťou občana, napr. dôstojnosť a vážnosť občana v spoločnosti. Neoprávneným zásahom je zásadne každé nepravdivé tvrdenie alebo obvinenie občana, ktoré zasahuje práva chránené ustanoveniami § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, a bez významu je skutočnosť, či pôvodca zásahu si bol vedomý nepravdivosti svojho tvrdenia alebo či šlo len o nedbalé preberanie poznatkov a ich šírenie. Neoprávneným zásahom však môže byť aj pravdivé tvrdenie, dotýkajúce sa intímnej sféry života občana, rovnako chránenej § 11 Občianskeho zákonníka. Neoprávneným zásahom je teda konanie, ktoré sa svojím obsahom, formou a cieľom dotýka práv chránených § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka a je objektívne spôsobilé tieto chránené práva narušiť, prípadne ich ohroziť. Môže byť urobený ústne, písomne, alebo inak, pokiaľ z tohto iného spôsobu je možné vyvodiť jeho zmysel a význam.

V určitých prípadoch však o neoprávnený zásah do osobnosti občana nepôjde, aj keď by sa tento zásah ako odporujúci objektívnemu právu zdanlivo javil. V právnej teórii i aplikačnej praxi sa hovorí o okolnostiach vylučujúcich neoprávnenosť zásahu resp. o okolnostiach, ktoré ospravedlňujú porušenie či ohrozenie osobnosti občana. Okolnosti, ktoré majú tieto právne následky a ktoré vychádzajú zo zvažovania významu vzájomne si kolidujúcich záujmov dotknutého občana na strane jednej a záujmov ostatných občanov, osôb či záujmov spoločnosti na strane druhej, sú buď obsiahnuté priamo v právnych normách alebo z nich vyplývajú, čo je potrebné v konkrétnom prípade zisťovať výkladom. Za neoprávnený zásah do osobnosti občana chránenej všeobecným osobnostným právom nejde tam, kde dotknutý občan k zásahu do svojej osobnosti zvolil, tiež tam, kde je tento zásah dovolený zákonom a tiež, ak k tomuto došlo rámci výkonu subjektívneho práva stanoveného zákonom, či kde iný subjekt plnil právnu povinnosť, vyplývajúcu mu zo zákona. Vo všetkých uvedených prípadoch však zostáva vykonaný zásah oprávnený len vtedy, ak sa jedná o primeraný spôsobom a jedným (súčasne) nie je v rozpore s takými oprávnenými záujmami občana, na ktorých je potrebné s ohľadom na zaistenie nedotknuteľnosti základu jeho osobnosti za všetkých okolností bezpodmienečne zotrvať. V tejto súvislosti poukázal odvolací súd na účel zákona č. 553/2002 Z.z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 – 1989 a o založení Ú. P. N. v znení neskorších predpisov (vyjadrený v preambule zákona), ktorým je zachovanie poznania minulosti prostredníctvom sprístupnenia utajenej činnosti represívnych orgánov v dobe neslobody 1939 – 1989 a určenie zodpovednosti za porobenie vlasti, vraždenie, zotročovanie, lúpenie a ponižovanie, morálny a hospodársky úpadok sprevádzaný justičnými zločinmi a terorom proti nositeľom odlišných názorov, deštrukciu tradičných princípov vlastníckeho práva, zneužívanie výchovy, vzdelávania, vedy a kultúry na politické a ideologické účely. Vzhľadom na ciele právnej úpravy ochrany osobnosti, ktorej prvoradou požiadavkou je chrániť osobnosť fyzickej osoby pred zásahmi, pokiaľ k nim nebol pôvodca oprávnený, nevyžaduje Občiansky zákonník pre úspešné uplatnenie práva na ochranu osobnosti zavinenie. Kto sa zásahu dopustil, nemôže sa zodpovednosti zbaviť ani dôkazom, že bol v omyle. Nevyžaduje sa ani vyvolanie následkov neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti. Pokiaľ zák.č. 553/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov v § 2 písm. i/ za osobu evidovanú ako spolupracovník bezpečnostnej zložky označuje osobu, o ktorej bol kedykoľvek v období od 25. februára 1948 do 31. decembra 1989 Š. B. evidovaný zväzok v kategóriách rezident, agent, informátor, držiteľ prepožičaného alebo držiteľ konšpiračného bytu, pričom súčasne § 19 ods. 1 ukladá žalovanému povinnosť vydať tlačou a na elektronických médiách prepis evidenčných

záznamov zo zachovaných alebo rekonštruovaných protokolov zväzkov a ďalších evidenčných pomôcok Š. z rokov 1939 až 1989, hlavne s údajmi o dátume zavedenia zväzku, jeho pohybe, archivovaní, druhu zväzku a jeho zmene, osobách (mimo cudzincov) alebo objektoch, ku ktorým sú zväzky evidované, absentuje v prípade zverejnenia údajov osoby evidovanej v kategórii „dôverník“ teda osoby, ktorá spolupracovníkom bezpečnostných zložiek štátu nebola, práve taký záujem ostatných občanov, osôb či záujem spoločnosti, ktorý by potrebu či účel zverejnenia údajov rozumne zdôvodňoval. V širokej verejnosti, ktorej sú výstupy žalovaného nakoniec určené, nie vždy dochádza k dostatočnému rozlíšeniu (aj vzhľadom na nie vždy zreteľné označenie kategórie osoby či vzhľadom na nie vždy zaručené poznanie obsahu činnosti jednotlivých kategórií) medzi osobami spolupracovníkov a osobami, ktoré spolupracovníkmi nikdy neboli, pričom ale súčasne existuje možnosť zámery či stotožnenia osoby evidovanej v kategórii dôverník s osobou, ktorá spolupracovala s režimom v ére neslobody a bola zodpovednou za udalosti či činnosť označené v preambule zák.č. 553/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov. Odvolací súd v tejto súvislosti doplnil dokazovanie výsluchom svedka J. K., figurujúceho vo zväzku reg.č. X. ako operatívny pracovník, ktorý zväzok prijal. Z výpovede svedka vyplynulo, že jeho činnosť vo vtedajšom podniku zahraničného obchodu, ktorý bol zamestnávateľom žalobcu, bola smerovaná na odhaľovanie trestnej činnosti hospodárskeho charakteru vo vzťahu k zahraničnému obchodu. Osoba žalobcu ako dôverníka bola zvolená vzhľadom na pracovné zaradenie žalobcu, resp. jeho prístup k relevantným informáciám. Nebolo sporu, že v osobe žalobcu (nakoniec to konštatoval i súd prvého stupňa) sa nejednalo o osobu, ktorá by spolupracovala s tajnou službou počas komunistického režimu, a ktorá by preto (nie z hľadiska potrestania, ale z hľadiska naplnenia účelu zák.č. 553/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov) mala figurovať v zozname takýchto spolupracovníkov, bez dostatočného rozlíšenia od týchto, či jasného označenia ako osoby, ktorá spolupracovníkom Š. nikdy nebola. Podľa názoru odvolacieho súdu zverejnenie informácií či údajov osoby, ktorá s tajnou službou nikdy nespupracovala, pri súčasnej jednoduchej možnosti stotožnenia tejto osoby so spolupracovníkom tajnej služby, predstavuje neoprávnený zásah do osobnostných práv takejto osoby, keď zverejnenie informácií takéhoto charakteru nemôže ospravedlniť žiaden záujem občanov či spoločnosti. Nesprávny bol preto záver súdu prvého stupňa, podľa ktorého žalovaný do práv chránených § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka nijako nezasiahol, keď zverejnením prepisu evidenčného záznamu zväzku o osobe žalobcu len plnil právnu povinnosť uloženú mu zákonom. Ohľadom súdom prvého stupňa konštatovaného nedostatku vecnej pasívnej legitímácie odvolací súd uviedol, že nositeľom vecnej legitímácie v spore je

ten, kto je zúčastnený na právnom vzťahu (práve), o ktorý v konaní ide. Žalovaný je pasívne vecne legitimovaný vtedy, keď má povinnosť, ktorej splnenia sa žalobca na ňom domáha alebo ktorá má byť určená, a to ku dňu vyhlásenia rozsudku súdu. V danom prípade (keď predmetom konania bolo okrem určenia, že žalobca je neoprávnene evidovaný v materiáloch bývalej Š. aj uloženie zákazu ďalšieho zverejňovania údajov žalobcu) poukázal odvolací súd na skutočnosť, že k zásahu do osobnostných práv žalobcu došlo práve zverejnením údajov žalobcu žalovaným (hoci na základe zákona č. 553/2002 Z.z. v platnom a účinnom znení) čím práve (aj vzhľadom na žiadaný zákaz ďalšieho zverejňovania údajov) je vymedzená pasívna vecná legitimácia označeného žalovaného v spore. Z obsahu vyjadrení či stanovísk žalobcu vyplynulo, že jeho žaloba sleduje práve na upustenie od neoprávneného zásahu, ktorý stále trval, keď žalobca ani netvrdil konkrétne nepriaznivé následky neoprávneného zásahu. Hoci vo všeobecnosti za primeraný prostriedok obrany proti neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobcu v súdnej veci bolo možné považovať i určenie neoprávnenej evidencie osoby žalobcu v materiáloch, ktorými disponuje žalovaný, za vhodnejší prostriedok v žiadanom smere považoval odvolací súd práve uloženie povinnosti zdržať sa ďalších zásahov. Vo zvyšku napadnutý rozsudok (z dôvodu neprimeranosti navrhovanej určovacej časti petitu žaloby voči sledovanému cieľu) ako vecne správny potvrdil. O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 2 O.s.p. a § 142 ods. 2 O.s.p.

Uvedený rozsudok odvolacieho súdu napadol dovolaním žalovaný. Žiadal, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v jeho zmeňujúcej časti zrušil a vec mu v tejto časti vrátil na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil tým, že rozsudok v napadnutej časti spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Podrobne rozviedol, prečo terminológiu, ktorú vo výrokovej časti uplatnil odvolací súd považuje za nesúrodú zmes, ktorou sa označujú osobné vzťahy osôb, ktoré obsahujú registračné protokoly a zverejnené personálne spisy príslušníkov Š. B.. Mal za to, že dostatočným spôsobom (formou) aplikujúcim Zákon o P. N. na svojej webovej stránke rigorózne označil, že dôverník Š., t.j. žalobca nebol spolupracovníkom Š.. Ak nezverejnil skutočnosť, že žalobca bol spolupracovníkom Š., nie je dôvod, aby súd zakázal deklarovať skutočnosť, ktorá je aj vzhľadom na jej zverejnenie v elektronickom médiu prístupná širokému okruhu ľudí všeobecne známa a je nespochybniteľná. Mal za to, neoprávneným zásahom do osobnostných práv z titulu vedenia osoby v dokumentoch Š. môže byť iba po a/ jej evidovanie v kategóriách rezident, agent, informátor, držiteľ prepožičaného bytu alebo držiteľ konšpiračného bytu, po b/ pokiaľ išlo o evidovanie neoprávnené, pričom je zřejmé, že obe podmienky musia byť

splnené kumulatívne. Je preto jednoznačné, že evidovanie žalobcu ako dôverníka v dokumentoch Š., teda v absolútne inej kategórii ako je rezident, agent, informátor, držiteľ prepožičaného bytu, držiteľ konšpiračného bytu, nemá za následok, že touto evidenciou došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobcu. Neoprávneným zásahom do týchto práv žalobcu nemôže byť preto ani zverejnenie týchto skutočností na webovej stránke žalovaného. Žalobca bol evidovaný v takej kategórii osôb, ktorú nie je možné považovať za spolupracovníkov Š.. Táto skutočnosť jednoznačne znamená, že zverejnenie mena a priezviska žalobcu, ako osoby evidovanej ako dôverník Š. nemôže mať vo vzťahu k žalobcovi difamačný charakter. Dovolateľ opätovne poukázal na to, že nie je v predmetnom spore vecne pasívne legitimovaný a nespôsobil žiadny neoprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti žalobcu. Postupoval v súlade so zákonom o P. N. a podľa § 12 ods. 2 Občianskeho zákonníka mohol zverejňovať písomnosti osobnej povahy (domnieval sa, že v tomto prípade vôbec nejde o písomnosti osobnej povahy v rigoróznom výklade) aj bez súhlasu žalobcu. O neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby nejde podľa dovolateľa tam, kde je tento zásah dovolený zákonom, resp. kde iný subjekt plní právnu povinnosť, ktorú mu uložil zákon (tzv. zákonná licencia). Vo všetkých prípadoch tzv. zákonných licencií je ich prípustnosť odôvodnená v situácii, keď nad individuálnymi záujmami jednotlivých fyzických osôb do ktorých osobnosti je zasahované, prevláda závažnejší, významnejší a funkčne vyšší verejný záujem. Uviedol, že nemá postavenie Š. orgánu, nemohli naňho prejsť príslušné právomoci a preto nie je právnym nástupcom bývalej Š.. Poslanie a pôsobnosť dovolateľa upravuje zákon o P. N., ktorý je špeciálnym zákonom upravujúcim aj sprístupňovanie dokumentov bezpečnostných orgánov, ktoré boli vytvorené a zhromaždené v príslušnom rozhodnom období. Ak žalovaný splnil právnu povinnosť uloženú mu v § 19 a zverejnil elektronickou formou prepis evidenčného záznamu zo zväzku Š. o osobe žalobcu v kategórii dôverník, nešlo o neoprávnený zásah do osobnosti žalobcu, ale žalovaný plnil právnu povinnosť, ktorú mu uložil zákon.

Žalobca sa k dovolaniu žalovaného nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti a dospel k záveru, že dovolanie žalovaného nie je dôvodné.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním je možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.).

Podľa ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. dovolanie možno odôvodniť len tým, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je oprávnený rozhodnutie odvolacieho súdu preskúmať len v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, pričom je viazaný uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane toho, ako ho dovolateľ obsahovo vymedzil (§ 242 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch uvedených v ustanovení § 242 ods. 2 písm. a/ až d/ O.s.p. Ak nejde o vady uvedené v § 237 O.s.p., neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, iba že by tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Dovolací súd je podľa zákona (§ 242 ods. 1 O.s.p.) viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi a obligatórne sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p., a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale aj podľa ich obsahu.

Vzhľadom na vyššie uvedenú zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len

na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným). Výskyt žiadnej uvedenej vady dovolací súd v konaní nezistil a ani dovolateľ takúto vadu nenamietal.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak na ňu dovolanie nepoukazuje, je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej základom je porušenie iných procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Procesné vady konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. nevyšli v dovolacom konaní najavo.

Z obsahu dovolania žalovaného vyplýva, že tento ako dovolací dôvod uplatňuje ustanovenie § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p., t.j. nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom.

Nesprávnym právnym posúdením veci je v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O mylnú aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd použil iný právny predpis, ako mal správne použiť, alebo aplikoval správny predpis, ale ho nesprávne vyložil.

Vzhľadom na viazanosť dovolacieho súdu uplatneným dovolacím dôvodom, predmetom dovolacieho prieskumu bolo posúdenie veci ochrany osobnosti vo vzťahu k zákazu zverejnenia údajov o žalobcovi, ktoré vyplývajú zo zoznamu personálnych spisov príslušníkov bezpečnostných zložiek.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len Ústavy) zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len Dohovor) každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej

lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Podľa § 1 O.s.p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001 II. ÚS 14/2001, z 13. novembra 2002 II. ÚS 132/02, III. ÚS 171/2006 z 5. apríla 2007).

Ústavný súd Slovenskej republiky vo viacerých svojich rozhodnutiach vyslovil právny názor, podľa ktorého všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, dokiaľ uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného práva alebo slobody. Rovnováha verejného a súkromného záujmu je dôležitým kritériom na určovanie primeranosti obmedzenia každého základného práva a slobody (napr. PL. ÚS 7/96). Tento právny názor je právne relevantný aj v preskúmvanej veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje za nutné uviesť, že ústavným rámcom ochrany osobnostných práv je čl. 19 Ústavy Slovenskej republiky, v zmysle ktorého každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti, ochranu mena, ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe.

Okrem práv spätých s ochranou osobnosti Ústava Slovenskej republiky zaručuje aj iné základné práva a slobody, napr. právo na súdnu a inú ochranu (čl. 46 až 50) a slobodu prejavu (čl. 26).

Uplatňovanie týchto základných práv a slobôd a ich právna ochrana musia byť proporcionálne a vzájomne vyvážené tak, aby sa nadmernou ochranou jedného práva nad únosnú mieru nepotlačila ochrana iného práva. To znamená, že ani existencia zásahu do osobných práv nemusí nevyhnutne viesť k záveru o neoprávnenosti takéhoto zásahu, ak bol dôsledkom uplatňovania iného základného práva a vzhľadom na okolnosti uplatňovania iného základného práva nepresiahol hranice primeranosti.

Podľa ustanovenia § 11 Občianskeho zákonníka fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

Zákon v tomto ustanovení výpočet konkrétnych zásahov do osobnostných práv fyzickej osoby nevymenúva; ustanovuje len znaky, pri danosti ktorých treba určité konanie považovať za zásah do osobnosti občana. Ak sú tieto znaky dané, má každá fyzická osoba právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie (§ 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce takéto zadosťučinenie najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka).

V prejednávanej veci súdy oboch nižších stupňov správne vychádzali z § 11 Občianskeho zákonníka, ktorý priznáva každej fyzickej osobe právo na ochranu proti zásahom do osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

I keď zákon nedefinuje pojem zásah a ani nepodáva výpočet konkrétnych foriem zásahov, ktorými môžu byť dotknuté osobnostné práva, je ním však bezpochyby tak aktívne konanie, ako aj pasívne správanie (zdržanie sa konania alebo jeho opomenutie), ktoré má

v zákone uvedené znaky. Týmito znakmi je predovšetkým neoprávnenosť zásahu (neoprávneným nie je zásah do osobnostnej sféry, ak sú dané okolnosti vylučujúce protiprávnosť konania, napr. výkon práva, plnenie povinnosti, svojpomoc, nutná obrana či krajná núdza) a tiež jeho objektívna spôsobilosť negatívne dopadnúť na osobnosť fyzickej osoby. Ak určité konanie vykazuje zákonné znaky zásahu do chránených osobnostných práv, má fyzická osoba právo najmä domáhať sa, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov a aby jej bolo poskytnuté primerané zadosťučinenie (§ 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Aby vznikol právny vzťah, obsahom ktorého je na jednej strane právo domáhať sa ochrany podľa § 11 Občianskeho zákonníka a na druhej strane povinnosť znášať sankcie uložené súdom, musia byť splnené obe vyššie uvedené náležitosti (zásah musí byť neoprávnený a tiež objektívne spôsobilý privodiť ujmu na chránených osobnostných právach). Zodpovednosť za neoprávnený zásah je založená na objektívnom princípe, to znamená že sa popri neoprávnenosti zásahu do osobnosti fyzickej osoby nevyžaduje zavinenie pôvodcu tohto neoprávneného zásahu.

Je možné vo všeobecnosti súhlasiť so záverom, že o neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby nepôjde, ak existujú okolnosti vylučujúce neoprávnenosť zásahu. Jednou z takých okolností môže byť aj výkon zo zákona vyplývajúceho práva alebo plnenie zákonom uloženej povinnosti. Takýmto prípadmi sú najmä zákonné licencie (§ 12 ods. 2, 3), práve tak ako licencie stanovené inými zákonmi (napr. Trestným poriadkom, Zákonom o rodine a pod.), avšak za predpokladu, že takto vykonaného zásahu sú uskutočnené v rámci a v medziach týchto zákonov. Je pritom vždy na pôvodcovi zásahu do práva na ochranu osobnosti, aby preukázal, že existoval konkrétny dôvod (okolnosť), ktorý podľa právneho poriadku neoprávnenosť zásahu vylučuje.

K tvrdenému zásahu do osobnostných práv žalobcu malo v danom prípade dôjsť pri činnosti, ktorá bola uložená žalovanému zákonom č. 553/2002 Z.z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 – 1989 a o založení Ú. P. N. v znení neskorších predpisov. Je preto nesporné, že k zásahu došlo činnosťou žalovaného, i keď na základe zákona. Žalovaný je pôvodcom namietaného zásahu, a je preto vecne pasívne legitimovaný v spore o ochranu osobnosti, vyvolanom týmto zásahom. V tomto smere sú nedôvodné jeho námietky, že nie je právnym nástupcom bývalej represívnej zložky – Š.. Ani námietky dovolateľa ohľadom zmätočného a nevykonateľného výroku rozsudku odvolacieho

súdu nepovažoval dovolací súd za dôvodné, nakoľko odvolací súd bol viazaný žalobným petitom žalobcu a rozhodol v súlade s § 153 ods. 2 O.s.p.

Odvolací súd, podľa názoru dovolacieho súdu, správne vyhodnotil rámec a poslanie uvedenej právnej normy, v príčinnej súvislosti k zásahu do osobnostných práv žalobcu. Ak účelom uvedeného zákona, ako vyplýva z jeho preambuly, je zachovanie poznania minulosti prostredníctvom utajenej činnosti represívnych orgánov v dobe neslobody a určenie zodpovednosti za porobenie vlasti, vraždenie, zotročovanie, lúpenie a ponižovanie, morálny a hospodársky úpadok sprevádzaný justičnými zločinmi a terorom proti nositeľom odlišných názorov, deštrukciu tradičných princípov vlastníckeho práva, zneužívanie výchovy, vzdelávania, vedy a kultúry na politické a ideologické účely, potom nemožno vyvodiť záver o oprávnenosti zásahu žalovaného na základe tohto zákona do chránených práv žalobcu. Ak bolo účelom zákona zverejnenie údajov o vykonávateľoch prenasledovania osôb prostredníctvom tajných represívnych zložiek totalitného štátu, potom nie je možné vychádzať z toho, že jeho účelom je i zverejňovať údaje o osobách, ktoré boli postihnuté už fakticky tým, že sa bez svojho súhlasu v takýchto evidenciách, i keď s Š. nespolupracovali, ocitli.

V predmetnej veci je nepochybné, že došlo k stretu základných práv a slobôd a ich právna ochrana musí byť proporcionálne a vzájomne vyvážená tak, aby sa nadmernou ochranou jedného práva nad únosnú mieru nepotlačila ochrana iného práva, ako bolo už uvedené vyššie. Zverejnenie mena a ostatných osobných údajov žalobcu v evidencii osôb, ktorých sa edičná činnosť v rámci tohto zákona týka, a ktoré spolupracovali s Š., keď nebolo sporné, že v osobe žalobcu sa nejedná o osobu, ktorá by s tajnou službou spolupracovala počas obdobia neslobody, prekračuje rámec zákonnej licencie z hľadiska rámca a obsahu predmetného zákona, jeho účelu a je spôsobilé zasiahnuť do chránených osobnostných práv žalobcu. Tým skôr, ako správne uviedol i odvolací súd, že charakteristika a označenie osôb, uvedených v evidencii ako spolupracovníkov s tajnou službou a nedostatočné odlíšenie osôb, ktoré boli len v evidencii vedené (žalobca ako dôverník) a s tajnou službou nespolupracovali, môžu byť (a zrejme aj sú) širokou verejnosťou, ktorá má k elektronickej evidencii prístup, vnímané ako spoločné, t.j. ako osoby, ktoré ak sú v evidencii uvedené, jednoznačne s tajnou službou „spolupracovali“. V danom prípade preto nie je obhájitelný záujem spoločnosti ako tzv. „vyšší princíp“ na tom, aby sa údaje o takýchto osobách zverejňovali bez ich súhlasu.

Odvolací súd podrobne odôvodnil svoje závery o zásahu do chránených práv žalobcu a vysvetlil dôvody, so zreteľom na ktoré dospel k záveru, že konanie žalovaného bolo objektívne spôsobilé znížiť česť, vážnosť a dôstojnosť žalobcu. Uvedený záver odvolacieho súdu bol správny, dovolací súd sa týmto záverom stotožňuje a v ďalších podrobnostiach poukazuje na odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu.

Vzhľadom na uvedené možno uzavrieť, že dovolaním vytýkané nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) nie je dôvodné a keďže neboli zistené ani ďalšie dôvody uvedené v § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., ktoré by mali za následok nesprávnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia a ani vady konania uvedené v § 237 O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalovaného podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zamietol.

V dovolacom konaní úspešnému žalobcovi vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalovanému, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd mu náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, z dôvodu, že nepodal návrh na ich priznanie (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave dňa 27. novembra 2009

JUDr. Vladimír M a g u r a , v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Nina Dúbravčíková